

ТОП-ТЕМА
стор. 4

**Система хоче перетворити
поліцейських
на безправних «гвинтиків»**

адвокатське бюро
Василика В.В.

Юридичний Вісник України
ВСЕ ПРО ЗАКОНИ – В ОДНІЙ ГАЗЕТІ!
Загальнонаціональна правова газета

№ 12 (1132)

www.yurincom.com

24 – 30 березня 2017 року

ЧИТАЙТЕ У НОМЕРІ

**Зміни в КПК:
удосконалення
процесуальних механізмів
чи порушення прав
учасників кримінального
судочинства?**

стор. 4

**Володимир Марченко:
«Нотаріальна
палата України
сьогодні об'єднує
тисячі справжніх
професіоналів, які
відповідально ставляться
до своєї справи»**

стор. 6

**«Уніфікація» правил
цивільного
та господарського
судочинства. Навіщо?**

стор. 10

**Банк «Таврика»:
вирок другий –
обвинувальний**

стор. 11

**Нагадуємо нашим
читачам!**

Триває передплата на ЮВУ
на 2017-й рік.

Передплата здійснюється в усіх
відділеннях Укрпошти та
безпосередньо в редакції
тижневика (в т.ч. онлайн, наш
сайт: <http://pressa.yurincom.com>),

тел.: (044)411-64-03

Передплатний індекс: 21615

стор. 3

Біпатриди: подвійне громадянство чи подвійне життя? Небезпеки запровадження в Україні подвійного громадянства

БОГАТИР
ТА ПАРТНЕРИ
АДВОКАТИ

СИЛА
ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ
<http://bogatyry.com/>

BOGATYR
& PARTNERS
ADVOCATES

У «ЮВУ» важлива справа – захищати канони права!

Володимир МАРЧЕНКО: «Нотаріальна палата України сьогодні об'єднує тисячі справжніх професіоналів, які відповідально ставляться до своєї справи»

У квітні виповнюється рік як Нотаріальну палату України (далі — НПУ) очолює Володимир Марченко, харків'янин та нотаріус із 25-річним стажем. Його обрання на посаду президента організації, яка здійснює професійне самоврядування в сфері нотаріату, стало свідченням того, що нотаріуси готові до позитивних змін у професії та утвердження цінностей високого професіоналізму і відданості справі.

Сьогоднішня наша розмова з очільником нотаріальної спільноти про здобутки й прагнення, сподівання і пріоритети в діяльності НПУ: що досягнуто, та які питання залишаються на часі?

— Володимире Миколайовичу, в квітні буде рік, як Ви очолили НПУ. Що вдалося зробити за цей час, і які пріоритети визначені Нотаріальною палатою на 2017-й?

— 2016 рік був доленосним для нотаріальної спільноти: відбулися позачерговий та черговий з'їзди нотаріусів України, обрано президента й віце-президента Нотаріальної палати України, сформовано апарат НПУ, приведено у відповідність до норм чинного законодавства Статут палати, врегульовано питання розподілу доходів організації та уточнено розмір членських внесків для приватних і державних нотаріусів, налагоджено роботу комісії НПУ тощо.

Разом із тим важлива для організації і нотаріального самоврядування робота проводиться на рівні Адміністрації Президента України, Верховної Ради, Кабінету Міністрів. Нотаріальна спільнота бере активну участь у законопроектній роботі: підготовці пропозицій до нормативно-правових актів, що стосуються захисту конституційних прав та інтересів громадян, реформування нотаріату й удосконалення нормативно-правового забезпечення нотаріусів практично з усіх напрямків — адміністративного, цивільного та кримінального законодавства.

Відзначу також нашу активну співпрацю з Міністерством юстиції України в роботі над проектами нормативно-правових актів, що зачіпають інтереси нотаріальної спільноти, права та інтереси громадян і юридичних осіб. Це — важлива складова в процесі вдосконалення законодавства України, реалізації державної правової політики в сфері нотаріату та розвитку нотаріального самоврядування. І сьогодні нотаріуси готові разом зі своїм міністерством впливати в житті реформи, що сприятимуть ви-

конанню обов'язку, покладеного на них державою, задля забезпечення прав та законних інтересів громадян, бути відповідальними й добросовісними в професії. При цьому разом із Міністерством ми працюємо над тим, щоб в професії працювали виключно професіонали як за фахом, так і за морально-етичними принципами.

Пріоритети діяльності НПУ

Серед пріоритетних напрямків діяльності Нотаріальної палати України залишається і методичне забезпечення нотаріальної діяльності та інформаційно-аналітична робота. На сьогодні палатою підготовлено близько 17 методичних рекомендацій, що стосуються актуальних питань нотаріальної практики: державної реєстрації прав на нерухоме майно, посвідчення попередніх договорів, посвідчення нотаріусами фактів, що мають юридичне значення, засвідчення вірності перекладу документа, вчинення протестів векселів та інші, які увійшли до збірника «Єдина нотаріальна практика: методичні рекомендації та правові позиції за 2016 рік». Цей посібник безкоштовно отримав кожен нотаріус, що не має заборгованості перед Нотаріальною палатою по сплаті членських внесків.

На часі — оновлення сайту НПУ, вдосконалення його функціональних можливостей як для нотаріусів, так і громадян; постійне інформування громадськості про роботу НПУ та її відділення через створену прес-службу, що вже результативно працює в напрямі комунікації й налагодження співпраці зі ЗМІ; інформаційно-методичне забезпечення нотаріусів.

Зазначу, що сумлінність сплати членами НПУ внесків сприяє реалізації багатьох проектів організації, в тому числі

проведення безкоштовних семінарів та вебінарів за участю фахівців із питань нотаріату та суміжних професій — адвокатів, суддів, представників фіскальної служби тощо. Так, протягом 2016 року було проведено таких 14 заходів. У цьому році, на прохання нотаріусів, ми запланували проведення цих практикумів ще частіше.

Сьогодні нотаріальна спільнота об'єднується й вирішує досить важливі питання для нотаріату, про що свідчить чисельність нотаріусів на загальних зборах обласних відділень НПУ, що проходять зараз. Переконаний, що сила нотаріату — в єдності та взаємодії.

— Розкажіть, будь-ласка, про міжнародне співробітництво Нотаріальної палати України та співпрацю з Міжнародним союзом нотаріату?

— Для нотаріальної спільноти України залишається важливим питання формування позитивного іміджу нашої держави серед країн Європейського співтовариства. В складі комісії НПУ працює комісія з міжнародного співробітництва, діяльність якої спрямована на розвиток співпраці з Міжнародним союзом нотаріату (далі — МСЛН), розширення двостороннього співробітництва з нотаріатами-членами МСЛН для обміну досвідом з актуальних питань нотаріальної практики.

Можу сказати, що Нотаріальна палата України була представлена серед світового нотаріату під час Генеральної асамблеї нотаріатів — членів МСЛН і XXVIII Міжнародного конгресу нотаріату в Парижі (жовтень 2016 р.), на заходах у Грузії, — на святкуванні 20-річчя Нотаріальної палати цієї країни, і в Литві, — в складі української делегації на чолі із заступником міністра юстиції Павлом Морозом, де вивчала досвід литовських колег у сфері запровадження системи елект-

ронних торгів та механізму взаємодії між реєстрами. Приємно констатувати, що Литва підтримує Україну і готова допомагати в розвитку нотаріату, про що зазначив президент НПЛ Марюс Страчкайтис у вітальному слові на Міжнародній конференції нотаріусів, присвяченій 450-річчю професії нотаріуса в Литві.

Додам також, що завдяки членству в МСЛН, наші молоді нотаріуси отримали можливість щорічно підвищувати рівень знань у Міжнародному університеті нотаріусів (МУН) МСЛН, що проводиться союзом за участю відомих іноземних фахівців у нотаріальній сфері. Зокрема, в 2016 році четверо представників України пройшли навчання в Римі.

Ми також активно працюємо в рамках діяльності робочих органів МСЛН: представники України входять до складу Генеральної ради союзу та окремих комісій і робочих груп (комісії з європейських справ, комісії із соціального захисту нотаріусів, комісії з нотаріальної деонтології та комісії з тем і конгресів). У ході цієї роботи відбувається постійний обмін інформацією з питань законодавства в нотаріальній сфері, реформування та імплементації європейських стандартів у нотаріальній діяльності, вивчається передовий досвід технічної модернізації тощо.

Нас постійно запрошують на заходи, організовані як МСЛН, так і європейськими колегами. Так, цього року в Лозанні (Швейцарія) проходив семінар з міжнародного спадкування, в квітні запланована конференція європейських нотаріатів у Зальцбурзі (Австрія), у травні — засідання робочих органів МСЛН 2017 — 2019 років скликання в Тбілісі, два спортивних заходи — міжнародна нотаріальна регата (м. Анціо, провінція Рома, Італія) та XV міжнародна спортивна нотаріальна олімпіада (м. Мішана Дольна, Польща). До речі, збірна нотаріусів України також виступатиме на цій олімпіаді. У червні колеги з Білорусі запросили на міжнародну конференцію з питань процесуального захисту прав фізичних і юридичних осіб, що відбуватиметься в червні, в Мінську.

Щодо реформи нотаріату і співпраці з профільними відомствами

— Що зараз турбує нотаріальну спільноту, і які виклики постали перед нею за останні роки? Як вирішуєте ці завдання?

— Реформи в сфері нотаріату є необхідними й повинні бу-

ти спрямованими на розвиток професії нотаріуса, підвищення рівня довіри громадян до нотаріального корпусу, забезпечення ефективної реалізації їх прав та інтересів в Україні. Децентралізація та демонополізація функцій із реєстрації майна та бізнесу фактично перетворили кожного нотаріуса на окремий «будиночок юстиції» для наших громадян. Нотаріусам планувється передати функції і в сфері реєстрації актів цивільного стану.

Кардинальні зміни відбулися і в процесі отримання права займатися нотаріальною діяльністю: завдяки створенню прозорої й повністю відкритої процедури тестів на отримання свідоцтва на право займатися нотаріальною діяльністю конкурси стали відкритими.

Варто зазначити й те, що в 2016 році Міністерство юстиції здійснило критично необхідні кроки в рамках боротьби з рейдерством. З метою посилення заходів захисту прав власників нерухомості та бізнесу, запроваджено «антирейдерську реформу», в результаті якої прийнято низку змін до законодавчих актів та повернено обов'язкове нотаріальне засвідчення підписів на протоколах та установчих документах як гарантію захисту власності громадян та бізнесу.

Нотаріальна спільнота готова й надалі якісно виконувати функції щодо державної реєстрації бізнесу та нерухомості й активно продовжувати співпрацю з Міністерством. Наші пропозиції щодо вдосконалення законодавства як у сфері державної реєстрації, так і нотаріальної діяльності постійно надаються міністерству для подальшого опрацювання та врахування в роботі профільних департаментів і підвідомчих підприємств. Зокрема, така взаємодія налагоджена з ДП «Національні інформаційні системи» в питаннях приведення функціонування Єдиного та Державних реєстрів Міністерства юстиції у відповідність до законодавства в частині, що стосуються використання користувачами реєстрів захищених носіїв ключової інформації, забезпечення доступу нотаріусів до Державного реєстру актів цивільного стану громадян та Єдиного реєстру боржників, а також, надалі, до інших реєстрів з метою ефективного виконання нотаріусами своїх функцій.

З Офісом Ради Європи, Міністерством з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України та Міністерством над проблемними питаннями, що стосуються захисту прав внутрішньо перемі-

сцених осіб. Уже цього року проведено два засідання робочої підгрупи з питань удосконалення національного законодавства щодо питань, які виникають при оформленні спадщини після померлих, що проживали на території, не підконтрольній українській владі та тимчасово окупованій території України, та при відчуженні нерухомого майна, розташованого на вказаній території. Напрацьовані учасниками пропозиції надані до профільного міністерства, які, сподіваємось, будуть враховані при внесенні змін до чинного законодавства.

Сьогодні НПУ і Фонд держмайна України об'єднали свої зусилля в боротьбі за встановлення прозорості послуг з оцінки майна та підвищення якості оціночної діяльності. Результатом нашої співпраці став проект постанови КМУ «Про внесення

зміни. Переконали, що в нотаріаті повинні бути виключно професіонали. І разом з Міністерством юстиції ми працюємо в цьому напрямі. В Україні діє Вища кваліфікаційна комісія нотаріату (ВКК), до складу якої входять 11 осіб, з яких 7 — це представники НПУ, 3 — з Мін'юсту. Сама вона має право анулювати свідоцтво про право на заняття нотаріальною діяльністю. Так, 16 лютого відбулося чергове засідання ВКК, за результатом якого було анульовано 6 свідоцтв нотаріусів, а саме — з міст Києва, Рівного та Дніпра та 3 свідоцтва нотаріусів із окупованої території.

НПУ діє виключно на підставі Закону України «Про нотаріат» та Статуту організації. Повноважень щодо проведення будь-яких «розслідувань» діяльності нотаріусів чи скасування свідоцтва про право на заняття нотаріальною діяльністю в палаті немає. Крім того, в Україні діє презумпція невинуватості особи, а її вину мають довести в порядку, передбаченому законодавством, і якщо вона винна, то має понести покарання. А до того звинувачувати, говорити про участь особи, в тому числі нотаріуса, у шахрайських схемах, є неприпустимим та безпідставним.

Звертаю увагу, що в більшості випадків, про які говорять у ЗМІ, нотаріуси стають заручниками ситуації, навіть не підозрюючи про це.

— Хто, на Вашу думку, є зараз обличчям українського нотаріату?

— З огляду на динамічні зміни законодавчого регулювання економічного обороту та запровадження сервісних функцій, які здійснюються за принципом «єдиного вікна», визначальним стало не просто виконання нотаріальних дій, а задоволення потреб споживачів такої діяльності фахівцем у галузі права. Сьогодні до нотаріуса звертаються не лише за виконанням нотаріальних дій, а й за отриманням (у необхідному обсязі) кваліфікованої правової допомоги. І я переконаний, що український нотаріус — це фахівець, який поєднує високу професійну підготовку з бажанням вірного служіння закону. Бути нотаріусом означає взяти на себе непомірну відповідальність, з гідністю та чесно забезпечувати повноцінний захист прав та інтересів громадян, проявляючи активну громадянську позицію, неспілкуваність, об'єктивність і порядність.

Сьогодні нотаріату творять ті, для кого печатка нотаріуса — не інструмент для збагачення, а символ високої довіри держави, мати спеціальні повноваження — не можливість зловживати, а спосіб реалізувати юридичні можливості сторін і захистити їх права та інтереси, професія — не просто імідж, а покликання.

Тож вірю, що нотаріальна спільнота об'єднає тисячі справжніх професіоналів, які відповідально ставляться до своєї справи, і вдячний кожному, хто сумлінно виконує свій обов'язок.

Спілкувалася
Лєся АРНАУТОВА,
спеціально для ЮВУ

Хіба можна продати автомобіль, якщо документів на нього у вас немає, або Шість причин фантомної приватизації

Фонд державного майна та Мінекономрозвитку підготували проект закону про приватизацію, який дозволить щомісяця продати 200 великих підприємств і тисячу малих.

Андрій ГАЙДУЦЬКИЙ,

заступник голови Фонду державного майна, доктор економічних наук

Щороку до держбюджету вноситься рядок про плановий прибуток від приватизації держмайна і майже щороку цей план не виконується на 100%. Наблизистися до цієї позначки кілька разів вдалося завдяки продажу «Криворіжсталі» та «Укртелекому» і то лише за політичної підтримки зверху.

Команда Ігоря Білоуса, прийшовши в ФДМ у 2015 році, також з усіх сил намагалася виконати план — 17,1 млрд грн, який незрозуміло як був встановлений ще у 2013 році й автоматично переносився з одного року на інший. Здалося, виконати цей план можливо, адже є постанова уряду № 271, яка зобов'язує фонд продати на приватизаційних аукціонах 396 підприємств. Втім є шість причин, чому фонд навіть не може почати готувати до приватизації частину підприємств, а решта знаходяться в такому жалюгідному стані, що навіть «голландські» аукціони часто не дозволяють фонду знайти для них інвесторів.

Перша причина. Заборона на приватизацію. З 396 державних підприємств 105 знаходяться в переліках, приватизація яких заборонена окремими законами. У цьому переліку перебувають об'єкти на загальну суму понад 20 млрд грн.

Друга причина. Затримка з передаванням об'єктів фонду. Із 291 державного підприємства 142 знаходяться в управлінні інших відомств, переважно міністерств. Зволікання з передаванням постійно викладає й підготовку до приватизації. За деякими об'єктами затягування з передаванням фонду перевищує 15–20 місяців. У 2016 році ФДМ було передано лише 16 підприємств або трохи більше 10% від плану. Іншими словами, ми не можемо почати продавати автомобіль, якщо ключі й документи від нього у нас відсутні.

Третя причина. Вилучення об'єктів з приватизаційного переліку. Замість того, аби активні передавати фонду державні підприємства для їх підготовки до продажу, відомства просять уряд вилучити їх з приватизаційного переліку. В 2016 році більше половини з майже 60 підприємств були вилучені з переліку саме з цієї причини, тому фонд не має права готувати їх до приватизації.

Четверта причина. Жалюгідний стан підприємств. Із 149 підприємств, що знаходяться в управлінні фонду, у 2015 році лише в 63 об'єкті показник ЕВІТДА (ключовий індикатор, який визначає привабливість об'єкту) був позитивним. У 48 об'єкті він був негативним, у 37 його навіть неможливо було визначити. Навіть там, де ЕВІТДА позитивний, лише в 24 (без урахування 15 обленерго) з 149 він перевищує 1 млн грн, у тому числі в десятках перевищує 5 млн грн.

Окреме питання — прибутковість. У 2015 році лише 58 об'єктів були прибутковими. Через такий стан підприємств вони майже не користуються попитом. У 2016 році фонд спробував продати майже 80 підприємств, більшість виставлялися кілька разів. Вдалося продати менше 20 підприємств, включаючи частки в АТ.

П'ята причина. Відсутність попиту на неконтрольні пакети акцій. Майже в половині всіх підприємств (64 об'єкти), які ми виставляємо на продаж, ФДМ має в середньому лише 23,7% акцій, решта — вже в руках інвесторів. Тобто в багатьох об'єктах держава навіть не має блокуючого пакета. Оскільки в Україні майже відсутній інститут захисту міноритарних акціонерів, то майже відсутній і попит на державні пакети цих об'єктів, адже ними і так уже хтось керує. У 2016 році ми оголосили понад 600 торгових сесій на різних фондових майданчиках, але більшість пакетів цих акцій так і не знайшли покупців.

Шоста причина. Затримка з прийняттям законів, які б прискорили приватизацію за міжнародними стандартами. Через це, зокрема, не був проданий ОПЗ у 2015 році, коли ще ціни на його продукцію в світі були достатньо високими. Через це у 2016-му ФДМ не зміг виставити на продаж обленерго, бо жоден міжнародний інвестор не подав би заявку. Без цих законів нема зрозумілих правил гри та гарантій окупності інвестицій. Цей перелік можна продовжувати, але й цього достатньо, щоб усвідомити масштаб проблеми.

ФДМ та Мінекономрозвитку підготували проект закону про приватизацію, який спростить продаж держмайна. Він дозволить швидко продати накопичені об'єкти малої приватизації та підприємства-неліквіди, вийти на нові обсяги продажів: 100–200 підприємств та 1 тис. об'єктів малої приватизації на місяць. Це буде можливо, бо законопроект передбачає відмову від інституту оцінювачів. Вони, як правило, завищують ціну об'єктів, в результаті чого на оголошенні приватизаційних аукціонів не приходять учасники. Замість того для великої приватизації впроваджується інститут радників з кола інвестиційних банків, які мають досвід і оцінювання об'єктів, і залучення інвесторів, і доведення угод до логічного завершення.

Стартова ціна на об'єкти малої приватизації формуватиметься на підставі заявок бірив — потенційних покупців. Тут ми сподіваємось на співробітництво із системою «Прозорро.Продажі».

При формуванні річних планів приватизації варто керуватися не ефемерною сумою, а кількістю підготовлених і проданих об'єктів. Із 2016 року фонд так і робить: виставляє підрозділам плани за кількістю об'єктів, які вони повинні продати, а суму від продажу об'єктів встановить сам ринок у процесі торгів.

Щоб сума кожної угоди була максимальною, Фонд держмайна в 2016 році створив прозорі та конкурентні умови проведення кожного аукціону. Тому на 2018 рік ми запропонували Мінфіну більш-менш адекватну цифру доходів від приватизації з урахуванням всіх озвучених вище проблем — 500 млн грн.

Для довідки: у 2014 році бюджет отримав від приватизації 447 млн грн, у 2015 році — 167, у 2016 році — 189. Лише після прийняття нової версії закону про приватизацію та принципової підтримки приватизації всіма учасниками цього процесу можна говорити про плани з дев'ятьма-десятьма нулями.

змін до постанов Кабінету Міністрів України від 10 вересня 2003 р. № 1440 і від 21 серпня 2014 р. № 358», спрямований на запровадження законодавчих важелів, що стимулюватимуть прозорість та якість послуг з оцінки майна з метою оподаткування.

Сподіваємось, що 2017 рік буде вдалим для нотаріальної спільноти з точки зору співпраці з комітетом Верховної Ради України з питань правової політики щодо розробки та опрацювання законодавчих актів з питань медіації, державної реєстрації прав на нерухоме майно та бізнесу, внесення змін до Кримінального кодексу України та Закону України «Про нотаріат» з метою захисту професійних прав нотаріусів і вдосконалення державного регулювання нотаріальної діяльності.

Переконали, що співпраця палати з органами державної влади, як законодавчої, так і виконавчої, — це запорука здійснення ефективних реформ у сфері нотаріату та захисту прав громадян і юридичних осіб.

Щодо «чорних нотаріусів»

— Пане Володимире, останнім часом в ЗМІ почастішали сюжети про квартирні афери, в яких згадуються і прізвища деяких нотаріусів. Як у Нотаріальній палаті реагують на подібні повідомлення?

— Справді, сьогодні нотаріуси знаходяться в центрі уваги як громадськості, так і засобів масової інформації. Ми часто чуємо термін «чорні нотаріуси». Вважаю, що його загальне вживання до представників юридичної професії, які в абсолютній більшості є порядними і добросовісними людьми, є некоректним і неприпустимим, порушує ділову репутацію нотаріусів, формує в громадян негативний образ професії.

Нотаріальна палата України, яка представляє та захищає інтереси нотаріусів України, завжди гостро реагує на подібні повідом-